

Trygghet och studiero inom grundskolan

Karlstads kommun

Mars 2021

Helena Richardsson, projektledare
Isabelle Panasco, projektmedarbetare
Marie Lindblad, certifierad kommunal revisor

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Inledning	4
Granskningsresultat	6
Riktlinjer och rutiner	6
Uppföljning och utvärdering av trygghet och studiero på enhetsnivå	8
Uppföljning och utvärdering av trygghet och studiero på huvudmannanivå	10
Vidtagande av åtgärder vid behov	14
Revisionell bedömning	16
Bedömningar mot revisionsfrågor	16
Rekommendationer	17
Bilaga - Dokumentförteckning	18

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna granskat trygghet och studiero inom grundskolan. Syftet med granskningen är att bedöma om barn- och ungdomsnämnden säkerställer att alla elever inom grundskolan tillförsäkras en skolmiljö präglad av trygghet och studiero.

Efter genomförd granskning är vår samlade revisionella bedömning att barn- och ungdomsnämnden inte helt säkerställer att alla elever inom grundskolan tillförsäkras en skolmiljö präglad av trygghet och studiero.

Revisionsfråga 1: Säkerställer nämnden att det finns tydliga och kända riktlinjer och rutiner för att tillförsäkra att alla elever har en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero?

Granskningen visar att barn- och ungdomsnämnden har antagit mål för att verka för trygghet och studiero för eleverna. Det finns både kommunövergripande och enhetsspecifika handlingsplaner för att förebygga kränkande behandling och diskriminering. Det uppges att styrdokumentet med tillhörande stödmaterial tillämpas av verksamheten och ansvarsfördelningen beskrivs som tydlig. Nämndens internkontrollplan antogs i juni 2020, vilket vi anser är en brist. Planen bör antas tidigare under året för att bidra till nämndens styrning och ledning av verksamheten.

Vi har inom ramen för granskningen även tagit del av ett urval av ordningsregler. Dessa har tagits fram i samråd med eleverna och uppdateras varje läsår i enlighet med Skollagen. Vi noterar att två av fyra ordningsregler är antagna av rektor.

Vi bedömer revisionsfrågan som uppfylld.

Revisionsfråga 2: Säkerställer nämnden att arbetet med trygghet och studiero följs upp och utvärderas på skolenhetsnivå?

Nämnden har upprättat ett kvalitetssystem för huvudmannens och enheternas systematiska kvalitetsarbete. Det finns även en systematik för att utreda kränkingsärenden och fånga upp elevernas upplevelse av trygghet och studie med hjälp av trivselenkäter, utvecklingssamtal och hälsosamtal. I granskningen framkommer att kvalitetssystemet ska revideras eftersom det inte överensstämmer med praktiken.

Vi noterar att det av kvalitetssystemet framgår att det ska finnas riktlinjer för arbetsplanen och för dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet, men att detta saknas. Nämnden bör säkerställa att dessa riktlinjer upprättas. Nämnden bör också säkerställa att det systematiska kvalitetsarbetet på enhetsnivå dokumenteras på tillräckligt sätt.

Vi bedömer revisionsfrågan som delvis uppfylld.

Revisionsfråga 3: Säkerställer nämnden att den får en regelbunden rapportering gällande arbetet kring trygghet och studiero?

Granskningen visar att barn- och ungdomsnämnden följer upp sina nämndmål i samband med delårsrapport och årsredovisning. Nämnden har även följt upp internkontrollplanen. Granskningen visar även att nämnden löpande får ta del av kränkingsärenden.

Vi noterar att uppföljningen till nämnden inte följer det antagna årshjulet full ut. Vi noterar också att Barn- och ungdomsnämndens samlade redovisning av kvalitet och resultat år 2020 saknar en analys av elevernas trygghet och studiero. Informationen till nämnden bör innehålla en analys av trygghet och studiero utifrån olika parametrar såsom kön och skolämnen för att nämnden, med utgångspunkt i den informationen, ska kunna vidta adekvata åtgärder. Analysen bör ske på enhetsnivå och huvudmannanivå. Om skillnader mellan skolenheter föreligger bör detta tydliggöras i informationen till nämnden. Genom att låta nämnden andel av enheternas dokumenterade kvalitetsarbete skulle nämnden ges bättre förutsättningar för att följa området och fatta aktiva åtgärder.

Vi bedömer revisionsfrågan som delvis uppfylld.

Revisionsfråga 4: Säkerställer nämnden att det vid behov vidtas aktiva åtgärder av skolenheten eller huvudmannen?

Granskningen visar att det finns etablerade riktlinjer och rutiner som gör att skolorna vidtar åtgärder både i förebyggande och åtgärdande syfte för att främja trygghet och studiero. Granskningen visar även att nämnden varit aktiv under året och efterfrågat fördjupad information om utvecklingen på specifika enheter vid identifierade brister.

Vi har tidigare noterat att nämnden inte får ta del av tillräcklig information om elevernas trygghet och studiero i grundskolan. Detta kan medföra att nämnden inte har tillräckligt beslutsunderlag för att kunna vidta åtgärder vad gäller trygghet och studiero.

Vi noterar också att hanteringen av mobiltelefoner skiljer sig åt mellan lärare. I Skolinpektionens rapport *”Skolors arbete med trygghet och studiero”* från 2020 uppmärksammas att elever gynnas av att lärare har gemensamma förhållningssätt kopplat till trygghet och studiero. I rapporten lyftas att variationer i tillämpningen vad gäller mobilförbud, negativt språkbruk eller hur de vuxna bemöter och hanterar exempelvis ”skojbråk” skapar osäkerhet hos eleverna kring vad som gäller. För eleverna innebär olika förhållningssätt att skoldagen präglas av en oförutsägbarhet. Genom att lärare arbetar på ett likartat sätt skapas kontinuitet.

Vi bedömer revisionsfrågan som delvis uppfylld.

Rekommendationer

Utifrån granskningens iakttagelser rekommenderar vi nämnden att:

- Säkerställa att kvalitetssystemet revideras.
- Säkerställa att riktlinjer för hur det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras på enhetsnivå upprättas.
- Säkerställa att nämndens årshjul efterlevs.
- Utveckla analysarbetet kring elevernas trygghet och studiero på respektive skolenhet och på huvudmannanivå. Exempelvis genom att analysera utifrån olika parametrar såsom kön, skolämnen/kurser för att med utgångspunkt i den informationen kunna vidta adekvata åtgärder.
- Tillse att beslutsunderlagen till nämnden innehåller tillräcklig information för att nämnden ska kunna vidta adekvata åtgärder.

Inledning

Bakgrund

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Detta innebär att ordningsregler ska finnas för varje skolenhet som utarbetats tillsammans med eleverna samt att det finns rutiner för att vidta åtgärder om störningar uppstår.

Skollagen ger förutsättningar att besluta om disciplinära och andra särskilda åtgärder som är befogade för att tillfälligt tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Det kan till exempel röra sig om kvarsittning, omplacering eller avstängning för en den enskilda eleven. Händelsen ska utredas och dokumenteras och åtgärden måste stå i proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

Det är huvudmannen som har det övergripande ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skolförfattningarna. Huvudmannen har också ansvar för att, i ett systematiskt kvalitetsarbete, följa upp och utveckla utbildningen. I det systematiska kvalitetsarbetet ingår att huvudmannen skaffar sig kunskap om nuläget vid enheterna. Denna nulägesbild ska bland annat innefatta elevers trygghet och studiero. Huvudmannen ska sedan analysera orsakerna till brister avseende detta. Analysen behöver ske så att huvudmannen kan identifiera hur det ser ut för olika grupper av elever, exempelvis gruppen flickor och gruppen pojkar.

Det är barn- och ungdomsnämndens som är huvudman för grundskolan i Karlstad. De förtroendevalda revisorerna i Karlstads kommun har utifrån sin risk- och väsentlighetsanalys beslutat att granska huvudmannens arbete kring trygghet och studiero inom grundskolan.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om barn- och ungdomsnämnden säkerställer att alla elever tillförsäkras en skolmiljö präglad av trygghet och studiero.

Granskningen besvarar följande frågor:

- Säkerställer nämnden att det finns tydliga och kända riktlinjer och rutiner för att tillförsäkra att alla elever har en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero?
- Säkerställer nämnden att arbetet med trygghet och studiero följs upp och utvärderas på skolenhetsnivå?
- Säkerställer nämnden att den får en regelbunden rapportering gällande arbetet kring trygghet och studiero?
- Säkerställer nämnden att det vid behov vidtas aktiva åtgärder av skolenheten eller huvudmannen?

Revisionskriterier

- Kommunallagen (2017:725)
- Skollagen (2010:800) 5 kap.
- Av fullmäktige beslutade styrdokument relevanta för granskningen.

Avgränsning

I tid avgränsas granskningen i huvudsak till år 2020. Granskningen omfattar barn- och ungdomsnämnden som huvudman för grundskolan.

Metod

Granskningen utförs genom analys av för granskningen relevanta dokument såsom dokumenterade uppföljningar, ordningsregler, likabehandlingsplaner samt nämndens protokoll och underliggande handlingar. Se bilaga för fullständig dokumentförteckning. Ett urval av fem skolor har gjorts. Intervju har genomförts med följande:

- Ordförande barn- och ungdomsnämnden
- Förste vice ordförande barn- och ungdomsnämnden
- Andre vice ordförande barn- och ungdomsnämnden
- Skoldirektör grundskola
- Utbildningschef grundskola
- Förvaltningsjurist
- Urval av elevhälsa (kurator, speciallärare, psykolog)
- Urval av rektorer (5 rektorer)
- Urval av lärare (3 lärare)

Ett utkast till rapporten har sakgranskats av de intervjuade.

Granskningsresultat

Riktlinjer och rutiner

Revisionsfråga 1: Säkerställer nämnden att det finns tydliga och kända riktlinjer och rutiner för att tillförsäkra att alla elever har en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero?

lakttagelser

I reglemente för barn- och ungdomsnämnden, beslutad av kommunfullmäktige 2014-12-18 och gäller från och med 2015-01-01, framgår det att nämnden, utöver det som föreskrivs om nämnder i kommunallagen, fullgör kommunens uppgifter inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom inom bland annat grundskola. Vid sammanträdet den 1 april 2019 antog nämnden *Strategisk plan och budget 2020-2022*. Av planen framgår nämndens mål för 2020 kopplat till kommunfullmäktiges övergripande mål, varav tre mål har koppling till granskningsområdet:

- Barns psykiska hälsa ska vara god
- Alla barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt
- Stärk det områdesbaserade samverkan och samarbetet kring barn och unga – fokus Kronoparken och Vålberg

Respektive mål har tillhörande indikatorer för att möjliggöra uppföljning av måluppfyllelsen samt underlätta jämförelse av upplevd kvalitet av verksamheten över tid. Indikatorerna framgår i Stratsys, men inte av *Strategisk plan och budget 2020-2022*. I Stratsys framgår en indikator¹ kopplat till kommunfullmäktiges mål "Karlstadsborna ska ha ett liv fritt från diskriminering". Nämnden har dock inte antagit ett nämndmål kopplat till det övergripande målet.

I intervju med förvaltningsledningen framkommer att nämnden tillsammans med förvaltningen arbetat för att nämndens mål ska ha en tydlig koppling både till de nationella målen och de kommunala målen.

Kommunövergripande riktlinjer och rutiner

Vid sammanträdet den 13 februari 2019 antog nämnden *Handlingsplan för signal mot diskriminering, trakasserier, kränkande behandling samt återrapportering till barn- och ungdomsnämnden*. Handlingsplanen beskriver hur anmälan ska upprättas och dokumenteras samt tillvägagångssätt vid utredning, uppföljning, utvärdering och vidtagande av åtgärder. Den innehåller även hur återrapportering till barn- och utbildningsnämnden ska genomföras. Den finns en särskild blankett för hur anmälan om diskriminering, trakasserier och/eller kränkande behandling ska upprättas. Handlingsplanen med tillhörande mall reviderades av nämnden den 11 november 2020.

Vi har även tagit del av *Riktlinje hedersrelaterat våld och förtryck* som är framtagen av både barn- och ungdomsförvaltningen samt gymnasie- och vuxenutbildningsförvalt-

¹ Andel av elever i årskurs 8 som under de senaste sex månaderna upplever att de blivit mobbade, trakasserade eller utfrysta.

ningen. Riktlinjen började gälla 8 januari 2020 och syftar till att barn och elever inom Karlstads kommun som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck ska få ett så bra stöd och hjälp som möjligt. Målet med riktlinjen är att ge ökad kunskap och handlingsberedskap hos personal inom bland annat skola om hedersrelaterat våld och förtryck.

Vid sammanträdet den 17 juni 2020 godkände nämnden förslaget till internkontrollplan för år 2020. Förslaget har föregåtts av en risk- och väsentlighetsanalys. Planen består av utvalda kontrollområden, bedömningen i riskanalysen, kontrollmoment och en beskrivning av metoden. Internkontrollplanen 2020 innehåller, utöver de kommungemensamma aktiviteterna, följande kontrollaktiviteter med bäring på granskningsområdet:

- Kontroll av om stödinsatser träffar rätt utifrån gjorda kartläggningar och analyser
- Kontroll av om det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling relaterat till vårdnadshavares och elevers upplevelse

Enhetsspecifika riktlinjer och rutiner

I *Handlingsplan för signal mot diskriminering, trakasserier, kränkande behandling samt återrapportering till barn- och ungdomsnämnden* framkommer att det är rektorn som ansvarar för att det finns kända och tydliga rutiner på enheten för hur en signal ska hanteras. Detta ska finnas beskrivet i enhetens likabehandlingsplan och årliga plan mot kränkande behandling, och ska upprättas enligt en särskild mall som nämnden antagit. Vi har inom ramen för denna granskning tagit del av urval fyra likabehandlingsplaner. Planerna innehåller en beskrivning av ansvarsförhållande, rutin för anmälan, utredning och uppföljning samt förebyggande och främjande arbete. Det framgår att rektor är ansvarig för planen och den ska uppdateras varje läsår.

Vi har inom ramen för denna granskning även tagit del av ordningsregler från fyra skolor. Exempel på ordningsregler är "Vi uppträder med respekt mot varandra", "Vi har arbetsro på våra lektioner", "För att förebygga slagsmål och bråk skall skolans personal vistas där oro kan uppstå, t ex i korridor och ute på raster" och "Vi kommer i tid till lektioner och har med rätt utrustning". I intervju med lärare och rektorer uppges att ordningsreglerna har tagits fram i samråd med eleverna, exempelvis i samband med klassråd och elevråd. Det uppges också att ordningsreglerna uppdateras varje läsår. I intervju med rektorerna framkommer att ordningsreglerna är antagna av rektorerna, men det framgår inte av två av fyra dokument.

I intervjuer framkommer att det finns en säkerhetsansvarig centralt placerad inom förvaltningen. Det uppges att verksamheten kan vända sig till säkerhetsansvarig vid oroligheter eller frågor kring säkerhet. Säkerhetsansvarig bistår även i verksamheternas arbete med åtgärder vad gäller trygghet och säkerhet.

I samtliga intervjuer beskrivs att styrdokumentet med tillhörande stödmaterial tillämpas av verksamheten och ansvarsfördelningen beskrivs som tydlig.

Bedömning

Vi bedömer revisionsfrågan som uppfylld.

Granskningen visar att barn- och ungdomsnämnden har antagit mål för att verka för trygghet och studiero för eleverna. Det finns både kommunövergripande och enhetsspecifika handlingsplaner för att förebygga kränkande behandling och diskriminering. Det uppges

att styrdokumentet med tillhörande stödmaterial tillämpas av verksamheten och ansvarsfördelningen beskrivs som tydlig. Nämndens internkontrollplan antogs i juni 2020, vilket vi anser är en brist. Planen bör antas tidigare under året för att bidra till nämndens styrning och ledning av verksamheten.

Vi har inom ramen för granskningen även tagit del av ett urval av ordningsregler. Dessa har tagits fram i samråd med eleverna och uppdateras varje läsår i enlighet med Skollagen. Vi noterar att två av fyra ordningsregler är antagna av rektor.

Uppföljning och utvärdering av trygghet och studiero på enhetsnivå

Revisionsfråga 2: Säkerställer nämnden att arbetet med trygghet och studiero följs upp och utvärderas på skolenhetsnivå?

lakttagelser

Som nämns ovan har barn- och ungdomsnämnden upprättat ett kvalitetssystem för huvudmannens och enheternas systematiska kvalitetsarbete. Det reviderades senast 21 september 2016. Systemet utgår från Skolverkets modell för de olika faserna i det systematiska kvalitetsarbetet; följa upp, analysera, planera och genomföra. Enligt kvalitetssystemet ska varje enhet dokumentera sitt systematiska kvalitetsarbete samt upprätta en arbetsplan där verksamheten beskriver hur man avser att arbeta kommande år för att uppnå de nationella målen, samt de mål som formulerats i nämndens strategiska plan.

Vi har inom ramen för denna granskning tagit del av arbetsplanerna för två skolenheter. Arbetsplanerna är framåtriktade och beskriver verksamhetens tillvägagångssätt för att nå de nationella och kommunala målen under året, samt hur de ska följas upp. Arbetsplanerna innehåller inte en uppföljning och utvärdering av föregående års plan.

I kvalitetssystemet framgår att ett samlat metodstöd ska tas fram för att stödja och utveckla det systematiska kvalitetsarbetet på enhetsnivå. Metodstödet ska bestå av två delar, dels stöd kopplat till resultatinsamling såsom analysfrågor, dels riktlinjer för hur enhetens arbetsplan, dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet och likabehandlingsplan ska vara utformad. Riktlinjerna ska dels tydliggöra strukturen för dokumenten, dels tydliggöra vilka frågeställningar som man bör behandla.

Enligt uppgift från utbildningschefen för grundskola saknas riktlinjer för hur en arbetsplan ska utformas och för hur det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras på enhetsnivå. Det uppges att det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras på enhetsnivå, men på olika sätt och i varierad utsträckning. Dokumentationen kan bestå av olika rapporter eller annat eget material. Vidare framkommer att kvalitetssystemet ska revideras då det inte överensstämmer med praktiken.

I intervjuer med förvaltningsledningen och rektorer framkommer att de resultatdialoger som genomförs mellan olika ansvarsnivåer inom förvaltningarna är ett viktigt verktyg i det systematiska kvalitetsarbetet. Enligt kvalitetssystemet tar resultatdialogerna sin utgångspunkt i vad forskning pekat ut som viktiga för skolutveckling; ledarskap, undervisning och pedagogisk kvalitet samt trygghet och studiero. Dessa områden Nedanstående frågeområden behandlades under 2020 års resultatdialoger:

- Beskriv enhetens nuläge och problem-/utvecklingsområden.
- Vilka orsaker ligger bakom och vilka konsekvenser medför det?

- Vilka beslut/åtgärder har vidtagits?
- Vilka effekter förväntar ni er att se?

Valet av frågeområden till 2020 års resultatdialog hade sin utgångspunkt i vikten av att identifiera och prioritera problem- och utvecklingsområden för enheten att arbeta med.

Skolenkäter

Elevernas studiero och trygghet mäts och bevakas på enhetsnivå och förvaltningsnivå med hjälp av kommunens kund- och brukarundersökning (KBU) samt skolornas egna trivselenkäter. KBU besvaras av elever och vårdnadshavare i årskurserna 2, 5 och 8 i grundskolan. KBU ska genomföras årligen, men under 2020 genomfördes ingen undersökning. I intervjuer med rektorer och lärare framkommer att skolorna har genomfört egna trivselenkäter under 2020.

Inom ramen för granskning har vi även tagit del av en drogvaneundersökning som genomförts av regionen i åk 9.

I samtliga intervjuer framkommer att resultatet av enkäterna används som grund i verksamhetens utvecklingsarbete.

Utvecklingssamtal och hälsosamtal

Elevernas upplevelse av studiero och trygghet fångas upp i samband elevernas utvecklingssamtal som genomförs varje termin. Vidare framkommer i intervjuer att elevernas upplevelser av studiemiljön även uppmärksammas i samband med det hälsosamtal som skolsköterskan erbjuder eleverna i årskurs 4 och årskurs 7. Skolsköterskan dokumenterar elevens hälsouppgifter, efter samtycke från vårdnadshavare, i elevhälsodatabasen ELSA². I intervjuer framkommer att resultatet av hälsosamtalen sammanställs och analyseras på gruppnivå så att det inte ska gå att identifiera barnets identitet. Analyserna används som underlag för utvecklingsarbete och prioriteringar av hälsofrämjande och förebyggande insatser i kommunen. Samtliga kommuner i Värmland deltar i ELSA vilket gör att det går att ta del av hälsouppgifterna utifrån skol-, kommun- och länsnivå. Enligt ett utdrag från ELSA 2020 uppger 96 procent av alla elever i årskurs 7 att de säger nej om de blir bjudna på narkotika. Resultatet ligger konstant sedan föregående år.

I dokumentation vi tagit del av framkommer att det har tidigare konstaterats att det funnits behov att göra djupare analys från ELSA gällande elevers uppfattning om sin psykiska hälsa. Föregående läsår har förändringar skett vilket innebär att det är svårt att jämföra årets resultat med tidigare år. I år redovisas psykosomatiska symptom, välbefinnande och psykisk hälsa skilt från varandra.

Uppföljning och utredning av kränkingsärenden

Som tidigare nämnts finns en särskild riktlinje med tillhörande blankett för hantering av kränkingsärenden. I flera intervjuer framkommer att det sker uppföljning och utredning av kränkingsärenden enligt framtagna rutin och blankett. Det är rektor som utreder och följer upp misstänkt diskriminering eller kränkande behandling. Rektor anmäler ärendet till skoldirektör som i sin tur rapporterar vidare till nämnden.

² ELSA består av insamlad och avidentifierad data från elevens hälsobesök hos skolsköterskan. Syftet med elevhälsodatabasen ELSA är att följa alla elevers hälsoutveckling över tid och i olika åldrar samt att få kunskap för att skolan ska bli en bra arbetsplats med fokus på alla elever.

Bedömning

Vi bedömer revisionsfrågan som delvis uppfyllt.

Nämnden har upprättat ett kvalitetssystem för huvudmannens och enheternas systematiska kvalitetsarbete. Det finns även en systematik för att utreda kränkingsärenden och fånga upp elevernas upplevelse av trygghet och studie med hjälp av trivselenkäter, utvecklingssamtal och hälsosamtal. I granskningen framkommer att kvalitetssystemet ska revideras eftersom det inte överensstämmer med praktiken.

Vi noterar att det av kvalitetssystemet framgår att det ska finnas riktlinjer för arbetsplanen och för dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet, men att detta saknas. Nämnden bör säkerställa att dessa riktlinjer upprättas. Nämnden bör också säkerställa att det systematiska kvalitetsarbetet på enhetsnivå dokumenteras på tillräckligt sätt.

Uppföljning och utvärdering av trygghet och studiero på huvudmannanivå

Revisionsfråga 3: Säkerställer nämnden att de får en regelbunden rapportering gällande arbetet kring trygghet och studiero?

lakttagelser

Enligt nämndens årshjul, som framgår av kvalitetssystemet, ska följande dokumentation som rör granskningsområdet redovisas för nämnden:

- Februari: Information klagomål och anmälan till Skolinspektionen
- Februari: Redovisning kvalitet och resultat
- Mars: Information om signal om kränkningar
- Maj: Information om kund- och brukarundersökningen (KBU)
- Maj: Information om handlingsplan
- September: Information om klagomål och anmälan till Skolinspektion
- September-Oktober: Information om resultat, Nationella prov, betyg
- November/December: Information resultat ELSA

I intervju med förvaltningsledningen framkommer att det pågår ett arbete med att utveckla årshjulet då det genomförs fler uppföljningar än vad som i dagsläget framgår av årshjulet.

Vår protokollgranskning visar att nämnden tar del av en redovisning av anmälan gällande signal om diskriminering eller kränkande behandling vid samtliga sammanträden under 2020. Nämnden har även fått särskild information från förvaltningens säkerhetsansvarig om de åtgärder som vidtagits på grund av hot mot rektor vid sammanträdet den 21 oktober 2020. Av protokollen går det inte att utläsa att nämnden fått information om handlingsplan, klagomål och anmälan till Skolinspektionen eller information om resultat från ELSA i enlighet med årshjulet.

Vidare framgår av kvalitetssystemet att enheternas kvalitetsarbete årligen sammanställs i ett dokument som kallas *Barn- och ungdomsnämndens samlade redovisning av kvalitet och resultat*. Redovisningen bygger även på andra underlag såsom brukarundersökningar, ledar- och medarbetarundersökningar, elevhälsorapport, statistik samt tillsyns- och revisionsrapporter.

I *Barn- och ungdomsnämndens samlade redovisning av kvalitet och resultat år 2020*, antogs av nämnden 24 februari 2021, redogörs mestadels för trender kopplat till kunskapsresultat. Någon analys av elevernas trygghet och studiero framgår inte. I rapporten står

att fokuset på trender kopplat till kunskapsresultat inte ska tolkas som att så kallade mjuka värden såsom delaktighet, trygghet, värdegrund inte varit en viktig del av enheternas kvalitetsarbetet. Det framhålls i kvalitetsrapporten att Skolinspektionens skolenkäten används för att inom dessa områden få standardiserade mätdata över tid och nästa omgång genomförs under perioden februari-mars 2021.

Särskild uppföljning under 2020

Av årsredovisningen 2020 framkommer att nämnden begär fördjupade rapporter i de fall det finns anledning att misstänka brister i verksamheten. Vår genomgång av nämndens protokoll visar att detta skett vid flertalet tillfällen under året vad gäller trygghet och studiero.

Nämnden får under oktober och november 2019 information om allvarliga händelser som skett på Norrstrandsskolan och hur det främjande och förebyggande arbetet går. Vid nämndens sammanträde den 22 januari 2020 ges en fördjupad redogörelse angående läget på Norrstrandsskolan. Nämnden beslutar om åtgärder som är planerade under våren och att förvaltningen ska återkomma med eventuella förslag på åtgärder som kräver nämndbeslut för att kunna genomföras. Nämnden beslutar även att förvaltningen ska återkomma med en muntlig delrapport vid sammanträdet i februari samt en skriftlig rapport i mars.

I enlighet med nämndens beslut redovisar utbildningschef en lägesrapport vid sammanträdet i februari och vid sammanträdet i mars lämnas en skriftlig återrapport angående Norrstrandsskolan. Nämnden beslutar godkänna redovisningen, och förvaltningen får i uppdrag att utreda antalet skolenheter och årskurser som finns inom samma skolbyggnad samt förstärka kvalitetsarbetet och internkontrollen med fokus på elevhälsans arbete gällande anpassningar, särskilt stöd och allsidig utredning.

Vid sammanträdet den 11 november 2020 föredrog utbildningschefen för grundskolan svaret till Skolinspektionen avseende den riktade tillsynen på Norrstrandsskolan. I dokumentation vi tagit del av informerades arbetsutskottet om en riktad tillsyn från Skolinspektionen på Norrstrandsskolan i februari. När beslutet för huvudmannantillsynen är klar riktas ingen kritik mot huvudmannens ansvarstagande för trygghet och studiero. Vi har inte tagit del av beslutet.

Under året har nämnden även fått information om andra särskilda händelser vid andra skolor. I maj 2020 fick arbetsutskottet information om avstängning av elev vid Rudsskolan. Vid sammanträdet den 21 oktober 2020 fick nämnden information om en incident på Rudsskolan. Vid sammanträdet den 27 januari 2021 redogör utbildningschef grundskola om de åtgärder som vidtagits vid Nyeds skola och Frödingskolan efter Skolinspektionens tillsyn. Bedömningen är att Nyeds skola kommer nå fram med sina åtgärder och att Frödingskolan behöver extra stöttning. På Frödingskolan finns sedan vårterminen en pedagog med anledning av detta. Fokus ligger på elevernas måluppfyllelse.

Vidare framgår i flera intervjuer att kontaktpolitiker har genomfört besök under vår och höst. Som exempelvis har två politiker träffat en grupp rektorer för att följa utvecklingen på de skolor som de leder. Under 2020 har dessa möten genomförts digitalt.

Årsbokslut 2020

Nämndens mål följs upp i tertiäl- och delårsrapport och i samband med årsbokslutet. Vid sammanträdet 24 februari 2021 beslutade nämnden att anta årsredovisning år 2020. I årsredovisningen anges att måluppfyllelsen för nämndmålet *Barns psykiska hälsa* bedöms som oförändrad. Det går inte att dra slutsatser om 2020 års utveckling. I och med Covid-19-pandemin har elevernas upplevelse av oro och ångest förändrats, samtidigt har verksamheten bättre förutsättningar för arbetet eftersom nämnden har satsat ekonomiska medel för att förbättra arbetet med barns psykisk hälsa. I årsredovisningen beskrivs att detta ger större förutsättningar för ett systematiskt proaktivt arbete med öka skoltrivseln vilket är en skyddande faktor för barn och ungas psykiska hälsa.

Nämndmålet *Alla barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt* bedöms som delvis uppfyllt. Det framgår att elevernas socioekonomiska bakgrund har fått större betydelse för hur de lyckas i grundskolan och att skillnaden mellan skolors betygsresultat har ökat. Ett antal åtgärder är vidtagna på huvudmannanivå för att öka måluppfyllelsen och utveckla en mer likvärdig utbildning, bland annat har upptagningsområden justerats, placering av nya skolor har värderats i relation till förmågan att bidra till en allsidig elevsammansättning, förstärkning av elevhälsa och studie- och yrkesvägledare, samarbete med bibliotek för olika läsprojekt etcetera

Nämndmålet *Stärk det områdesbaserade samverkan och samarbetet kring barn och unga – fokus Kronoparken och Vålberg* bedöms som delvis uppfyllt. Arbetet med Effektiv Samordning för Trygghet (EST) har hittat fastare former och utgör en viktig del i trygghetsarbetet. Vidare har nämnden riktat resurser till elevhälsoarbetet och bemanning av elevhälsans professioner har förändrats så att rektor har tillgång till elevhälsoarbetet för såväl det förebyggande och främjande arbetet. Vidare har särskilda åtgärder vidtagits inför lov för att förekomma av social oro.

Måluppfyllelsen för det kommunövergripande målet *Karlstadsborna ska ha ett liv fritt från diskriminering* bedöms som god. Nämnden har inte beslutat om ett nämndmål kopplat till det övergripande målet. I årsredovisningen framgår att samtliga enheter har en plan mot diskriminering och kränkande behandling där det förebyggande, främjande och åtgärdande arbetet beskrivs. Det beskrivs att ett framgångsrikt arbete för en verksamhet fri från diskriminering och kränkande behandling bygger på ett systematiskt arbete där kartläggning och analyser med både främjande, förebyggande och åtgärdande insatser. Det pågår även regelbundna utbildningar för elevhälsans personal om HBTQ och elevhälsan är HBTQ-certifierad.

I årsredovisningen beskrivs att det pågår ett arbete med att utveckla elevhälsans systematiska kvalitetsarbete på både individ-, grupp-, och organisationsnivå i syfte att stärka hälsofrämjande och förebyggande arbetet.

Uppföljning intern kontroll 2020

Nämnden antog uppföljning av internkontrollplan den 24 februari 2021. Vid redovisning av kontrollmomenten redogörs för bedömning, bakgrund, styrande dokument och befintliga kontrollåtgärder, avgränsning, resultat, förslag på förbättringsåtgärder samt övriga iakttagelser.

I uppföljningsrapporten bedöms kontroll av om *stödinsatser träffar rätt utifrån gjorda kartläggningar och analyser* som röd. Av rapporten framgår att kontrollen inte ger något entydigt svar på frågan om stödinsatser träffar rätt utifrån de granskade åtgärdsprogrammen. Det som går att svara på är att det i kontrollen framkommer en okunskap i att skriva fram elevers behov av stöd vilket bedöms vara en brist. Den största bristen är avsaknaden av analys och den samlade elevhälsans delaktighet i denna. Om inte stödåtgärderna matchar elevens behov kan det leda till allvarliga konsekvenser och eleven kan då riskera att inte nå utbildningens mål. Den samlade bedömningen är att kontrollen visar på en avvikelser utifrån skollagens uppdrag att elever ska få det stöd de behöver.

Kontroll av om det bedrivs ett *målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling relaterat till vårdnadshavares och elevers upplevelse* bedöms som grön. Kontrollen visar inga brister i de observerade skolorna. Enheterna använder sig av flera verktyg för att systematiskt samla in elevers upplevelser kring kränkande behandling. Varje år besvarar elever trivselenkäter eller trygghetsenkäter, där de bland annat får frågor kring om de upplever sig eller någon annan i klassen som utsatt, vilka miljöer som kan kännas otrygga etcetera. Det framgår att en rektor beskriver att ökad vuxennärvaro och införskaffande av duschbås är två exempel på åtgärder som vidtagits för att hantera den otrygghet i omklädningsituationen som framkommit i enkätsvaren. Eleverna nämner också trivselenkäterna. Elevers upplevelser och synpunkter kan även fångas upp inom ramen för klassråd och enhetsråd. Vidare används föräldraråd på enheterna men regelbundenheten i träffarna har varierat över tid. Studiero är ett tema som ofta lyfts på föräldrarådet. Det framkommer också att när skolan får en signal om kränkning så vidtalas de inblandade och rutinen föreskriver att en blankett fylls i. I internkontrollen är det två skolenheter som har granskats och det understryks att undersökningen är för liten för att kunna säkerställa att det inte finns enheter med tydliga brister.

Bedömning

Vi bedömer revisionsfrågan som delvis uppfylld.

Granskningen visar att barn- och ungdomsnämnden följer upp sina nämndmål i samband med delårsrapport och årsredovisning. Nämnden har även följt upp internkontrollplanen. Granskningen visar även att nämnden löpande får ta del av kränkingsärenden.

Vi noterar att uppföljningen till nämnden inte följer det antagna årshjulet full ut. Vi noterar också att Barn- och ungdomsnämndens samlade redovisning av kvalitet och resultat år 2020 saknar en analys av elevernas trygghet och studiero. Informationen till nämnden bör innehålla en analys av trygghet och studiero utifrån olika parametrar såsom kön och skolämnen för att nämnden, med utgångspunkt i den informationen, ska kunna vidta adekvata åtgärder. Analysen bör ske på enhetsnivå och huvudmannanivå. Om skillnader mellan skolenheter föreligger bör detta tydliggöras i informationen till nämnden. Genom att låta nämnden andel av enheternas dokumenterade kvalitetsarbete skulle nämnden ges bättre förutsättningar för att följa området och fatta aktiva åtgärder.

Vidtagande av åtgärder vid behov

Säkerställer nämnden att det vid behov vidtas aktiva åtgärder av skolenheten eller huvudmannen?

lakttagelser

Av de likabehandlingsplaner som vi tagit del av framgår vilka främjande och förebyggande insatser som ska vidtas för att tillförsäkra en skolmiljö utan diskriminering och kränkande behandling. Av rutinerna framgår även rutiner för utredning och dokumentation. Som tidigare nämnts framgår av nämndens internkontroll att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling på de skolorna som ingick i undersökningen.

I intervjuer med lärare framkommer att insamling av mobiltelefoner är en förebyggande insats för att säkerställa studiero under lektionerna. Det framkommer att det är upp till varje enskild lärare att besluta huruvida elevernas mobiltelefoner ska samlas in under lektionstid eller inte. Andra exempel på åtgärder som enheterna har arbetat med under 2020 är hur lokaler och utomhusmiljöer används, schemaläggning och möblering, en noggrann planering av placering för nya lokaler och värdegrundsarbete.

Nämnden beslutade vid sammanträdet i november 2019 om satsningar på grundbemannning inom bland annat grundskola och om resursförstärkning "Social oro" vilket innebär att en del av statsbidraget för likvärdighet riktas till tre specifika skolor. Beslutet togs upp i samband med antagandet av nämndens internbudget för 2020. I intervju med förvaltningsledningen framgår att antalet kuratorstjänster har utökats och att en central funktion har inrättats på deltid för att utveckla kuratorns roll, uppdrag och arbete i verksamheten.

Vid sammanträdet 11 november 2020 beslutade nämnden att bifalla detaljplan för Västra Jakobsberg inom Sommarro med justeringar. Bland annat att det är viktigt att hänsyn tas till att friytan utomhus blir 30 kvm/barn i skola i enlighet med Boverkets rekommendation. I protokoll daterat 9 december 2020 framgår att barn- och ungdomsnämnden bifaller granskningen av detaljplan ny skola och idrottshall på Orrholmen med justeringar. Även här hänvisas till Boverkets rekommendation.

Vid sammanträdet 17 december 2020 beslutade nämnden om internbudget 2021. I beslutet framgår att:

- 3 000 000 kr sätts av till förbättrad samordning av studiestöd under högstadietiden. Satsningen finansieras genom nämndens egna kapital.
- 1 000 000 kr sätts av till utveckling av system och former som ökar möjligheten för elever som inte nått upp till kunskapskraven att gå klart grundskolan. Satsningen finansieras genom nämndens egna kapital.
- 1 000 000 kr sätts av till digitala läromedel. Satsningen finansieras genom nämndens egna kapital.
- 4 000 000 kr sätts av till elevhälsan för att främja elevers hälsa och välmående. Satsningen finansieras genom nämndens egna kapital.
- 1 000 000 kr sätts av till multiarenor för att öka elevers möjlighet till utomhusaktiviteter. Multiarenorna ska upprättas vid Rudskolan och vid ytterligare en skola där behov och

anläggningsyta finns, exempelvis vid Norrstrandsskolan. Satsningen finansieras genom nämndens investeringsbudget.

I internbudget 2021 framkommer att om nämnden ska bidra till måluppfyllelse om utbildning med god kvalitet, trygghet och attraktiva tjänster behöver nämnden arbeta förebyggande och främja arbetet för en likvärdig skola. Därför har nämnden sedan tidigare beslutat att vissa stadsdelar ska prioriteras extra för att öka möjligheten för skolorna och eleverna i området att nå målen och gymnasiebehörighet. Områdena som nämnden särskilt pekat ut och som har ett extra stadsdelstillägg är Vålberg, Kronoparken, Molkom och Väse.

Som tidigare nämnts har nämnden vid flertalet tillfällen under 2020 begärt fördjupade rapporter vad gäller oroligheter på specifika enheter. Nämnden har bland annat fått ta del av muntlig information och skriftliga rapporter. Utifrån informationen som framkommit har nämnden beslutat om nya uppdrag till förvaltningen.

Bedömning

Vi bedömer revisionsfrågan som delvis uppfylld.

Granskningen visar att det finns etablerade riktlinjer och rutiner som gör att skolorna vidtar åtgärder både i förebyggande och åtgärdande syfte för att främja trygghet och studiero. Granskningen visar även att nämnden varit aktiv under året och efterfrågat fördjupad information om utvecklingen på specifika enheter vid identifierade brister.

Vi har tidigare noterat att nämnden inte får ta del av tillräcklig information om elevernas trygghet och studiero i grundskolan. Detta kan medföra att nämnden inte har tillräckligt beslutsunderlag för att kunna vidta åtgärder vad gäller trygghet och studiero.

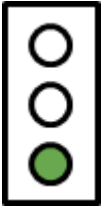

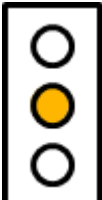
Vi noterar också att hanteringen av mobiltelefoner skiljer sig åt mellan lärare. I Skolinpektionens rapport *“Skolors arbete med trygghet och studiero”* från 2020 uppmärksammas att elever gynnas av att lärare har gemensamma förhållningssätt kopplat till trygghet och studiero. I rapporten lyftas att variationer i tillämpningen vad gäller mobilförbud, negativt språkbruk eller hur de vuxna bemöter och hanterar exempelvis ”skojbråk” skapar osäkerhet hos eleverna kring vad som gäller. För eleverna innebär olika förhållningssätt att skoldagen präglas av en oförutsägbarhet. Genom att lärare arbetar på ett likartat sätt skapas kontinuitet.

Revisionell bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna granskat trygghet och studiero inom grundskolan. Granskningen syftar till att bedöma om barn- och ungdomsnämnden säkerställer att alla elever inom grundskolan tillförsäkras en skolmiljö präglad av trygghet och studiero.

Efter genomförd granskning är vår samlade revisionella bedömning att barn- och ungdomsnämnden inte helt säkerställer att alla elever inom grundskolan tillförsäkras en skolmiljö präglad av trygghet och studiero.

Bedömningar mot revisionsfrågor

Revisionsfråga	Kommentar	
Revisionsfråga 1: Säkerställer nämnden att det finns tydliga och kända riktlinjer och rutiner för att tillförsäkra att alla elever har en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero?	Uppfyllt	
Revisionsfråga 2: Säkerställer nämnden att arbetet med trygghet och studiero följs upp och utvärderas på skolenhetsnivå?	Delvis uppfyllt	
Revisionsfråga 3: Säkerställer nämnden att de får en regelbunden rapportering gällande arbetet kring trygghet och studiero?	Delvis uppfyllt	
Revisionsfråga 4: Säkerställer nämnden att det vid behov vidtas aktiva åtgärder av skolenheten eller huvudmannen?	Delvis uppfyllt	

Rekommendationer

Utifrån granskningens iakttagelser rekommenderar vi nämnden att:

- Säkerställa att kvalitetssystemet revideras.
- Säkerställa att riktlinjer för hur det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras på enhetsnivå upprättas.
- Säkerställa att nämndens årshjul efterlevs.
- Utveckla analysarbetet kring elevernas trygghet och studiero på respektive skolenhet och på huvudmannanivå. Exempelvis genom att analysera utifrån olika parametrar såsom kön, skolämnen/kurser för att med utgångspunkt i den informationen kunna vidta adekvata åtgärder.
- Tillse att beslutsunderlagen till nämnden innehåller tillräcklig information för att nämnden ska kunna vidta adekvata åtgärder.

Bilaga - Dokumentförteckning

Aktiva åtgärder- för att motverka diskriminering och kränkande behandling Kronoparks-
skolan

Arbetsplan Mariebergsskolan, läsår 2020/2021

Arbetsplaner Kronoparksskolan, läsår 2020/2021

Barn- och ungdomsnämndens samlade redovisning av kvalitet och resultat 2019

Barn- och ungdomsnämndens samlade redovisning av kvalitet och resultat 2020

Handlingsplan för signal om diskriminering, trakasserier, kränkande behandling samt
återrapportering till barn- och ungdomsnämnden 2019

Handlingsplan för signal om diskriminering, trakasserier, kränkande behandling samt
återrapportering till barn- och ungdomsnämnden 2020

Intern kontroll 2019

Intern kontroll 2020

Karlstad ELSA 2019-20

Kvalitetssystem för barn- och ungdomsnämnden

Likabehandlingsplan Mariebergsskolan

Likabehandlingsplan Orrholmsskolan

Likabehandlingsplan Vålbergsskolan

Mall för enheters handlingsplan för arbetet mot diskriminering, trakasserier, kränkande
behandling

Nämndernas yttrande strategisk plan och budget 2020-2022

Ordningsregler Mariebergsskolan

Ordningsregler Kronoparksskolan

Ordningsregler Vålbergsskolan

Ordningsregler Orrholmsskolan

Skolenkät VT 2019, Karlstads kommun

Reglemente för barn- och ungdomsnämnden

Uppföljning intern kontroll 2019

Uppföljning intern kontroll 2020

Verksamhetsplan 2020 Barn- och ungdomsnämnden

Årsredovisningen 2019 Barn- och ungdomsnämnden

Årsredovisning 2020 Barn- och ungdomsnämnden

2021-03-30

Lars Dahlin

Uppdragsledare

Helena Richardsson

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av revisorerna i Karlstads kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan daterad den 29 september 2020. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.